

**การใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม
ในเขตกรุงเทพมหานคร¹**

**Information use of Professional Nurses Wording in the Hospitals Under the
Jurisdiction of the Ministry of Defense in Bangkok Metropolitan Area**

วันวิสาข์ สุทธิบริบาล²

Wanwisa Soothiboriban

แววตา เตชาทวีวรรณ³

Wawta Techataweewan

ศศิพิมล ประพินพงศกร⁴

Sasipimol Prapinpongsakorn

¹บทความจากปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการนารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: lowtahc@hotmail.com

³ปร.ต. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: walta@swu.ac.th

⁴อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: sasipimol@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและแผนกที่ปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพสังกัดโรงพยาบาล 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช และ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) พยาบาลวิชาชีพมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ เพื่อการค้นคว้าวิจัย และเพื่อการปฏิบัติงาน 2) พยาบาลวิชาชีพใช้ทรัพยากรสารสนเทศในระดับมาก คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศน์ ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง 3) พยาบาลวิชาชีพใช้แหล่งการใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์อื่น แหล่งสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุ และแหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตที่เป็น RSS แตกต่างกัน ส่วนพยาบาลที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานที่ต่างกันมีการใช้แหล่งสารสนเทศไม่แตกต่างกัน 7) พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนพยาบาลวิชาชีพสังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานที่ต่างกันมีปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างกันในเรื่องที่ไม่มีสารสนเทศเฉพาะด้านการพยาบาลโดยตรง

Abstract

This research aimed to study the information use of professional nurses who worked in the hospitals under the Ministry of Defense in Bangkok Metropolitan Area. Their information use was examined in terms of objectives, information sources, and problems. Data were gathered using a questionnaire sent to a sample group of 315 nurses who worked at Phramongkutklo Hospital, Bhumibol Adulyadej Hospital, and Somdejprapinklao Hospital. Data were compared in two variables, working experiences and hospital departments. Statistics used to analyze data included percentage, mean, standard deviation, and F-test. The research results revealed that 1) The nurses' objectives of using information were for acquisition of new knowledge, research, and guideline of profession nursing practice ; 2) The types of information resources being used at the highest level were printed and audiovisual materials whereas electronic information was used at a moderate level; 3) The information sources that were mostly used included events and places; 4) The problems found by nurses were the lack of computer skills required for searching information. 5) Different working experiences and hospital departments did not influence the use of information resources of nurses; 6) Nurses who had different working experiences and worked in different departments used information sources, which included persons, radio, and RSS, at different levels; and 7) Nurses with different working experiences did not have different problems in using information, however, nurses who worked at different departments had different problems in using information.

คำสำคัญ: การใช้สารสนเทศ, พยาบาล

Keywords: Information use, Nurses

บทนำ

ปัจจัยในการบริหารจัดการองค์กรที่สำคัญ ประกอบด้วย 4M ได้แก่ บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุและอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหาร เพราะคนเป็นผู้ขับเคลื่อนและผลักดันการดำเนินงานขององค์กรรวมทั้งเป็นผู้ขับเคลื่อนปัจจัยอื่นทั้งด้านเงิน วัสดุและอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ตามกระแสยุคโลกาภิวัตน์ (ถวัลย์พันธ์ เขจรนนท์. 2542: 2) ดังนั้นในแต่ละองค์กรจึงหันมาให้ความสำคัญในการบริหารคนในองค์กรเพิ่มมากขึ้นหรือที่เรียกว่า “การบริหารงานบุคคล” โดยองค์กรสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง องค์กรขนาดใหญ่จึงมักมีห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศสำหรับให้บริการและสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ห้องสมุดจึงนับว่าเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวบุคลากรมากที่สุดที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

พยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีศักยภาพที่พร้อมสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ รวมทั้งประหยัดงบประมาณของประเทศในการดูแลและรักษาสุขภาพของประชาชน การพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่สังคมเพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การบริการพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งสามารถประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานอื่นในทีมสุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อการดำรงรักษาสุขภาพของมนุษย์ (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย. 2545: 1) ในการปฏิบัติงานพยาบาล พยาบาลต้องสังเกต วิเคราะห์อาการ และประเมินความต้องการของผู้ป่วยเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละราย รวมทั้งต้องปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพของผู้ป่วยโดยการเฝ้าระวังและดูแลอาการตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้การช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและให้การพยาบาลอย่างมีคุณภาพ (ฟาริดา อิบราฮิม. 2541: 29) การพัฒนาคุณภาพการพยาบาลจำเป็นต้องใช้ทักษะสำคัญหลายประการโดยเฉพาะทักษะในการใช้ความรู้และสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การทำงานและการให้บริการทางการพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพต้องใกล้ชิดและรับผิดชอบต่อสุขภาพหรือชีวิตของผู้ป่วย การพัฒนาตนเองด้วยการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ อยู่เสมอ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและตัดสินใจได้ถูกต้องในการช่วยชีวิตหรือรักษาอาการของผู้ป่วย รวมทั้งสามารถพัฒนาวิธีการให้บริการสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วย (วีณา จีระแพทย์. 2544: 1)

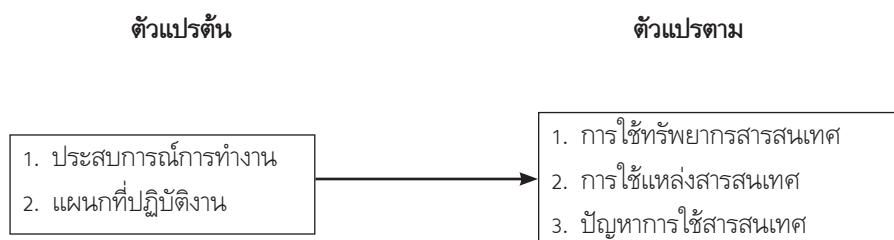
สภาพสังคมในปัจจุบันนี้เป็นยุคของสังคมฐานความรู้ที่การดำเนินการทุกอย่างขับเคลื่อนด้วยสารสนเทศ บุคลากรทุกวิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ของตนเอง เนื่องจากหากความรู้เพิ่มมากขึ้นย่อมสามารถพัฒนาทักษะการทำงานของตนเองและปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิชาชีพพยาบาลก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการแสวงหาความรู้ซึ่งสามารถทำได้โดยการเรียนรู้ในระบบและเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยความกระตือรือร้นและมีทักษะเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งสารสนเทศทางการพยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการพยาบาลให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยคาดหวังว่าการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้สามารถใช้สารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพได้ ตลอดจนการบริหารจัดการแหล่งสารสนเทศและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้สารสนเทศ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และแผนกที่ปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

1. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกัน
2. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการใช้แหล่งสารสนเทศแตกต่างกัน
3. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน
4. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม ในเขตกรุงเทพมหานครที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกัน
5. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม ในเขตกรุงเทพมหานครที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการใช้แหล่งสารสนเทศแตกต่างกัน
6. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม ในเขตกรุงเทพมหานครที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช และโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า จำนวน 315 คน โดยวิธีการสุ่มแบบโควตาแบ่งชั้น (Quota stratified random sampling) ตามโรงพยาบาลและแผนกที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ
- ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศทางการพยาบาล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ
- ตอนที่ 3 การใช้ทรัพยากรสารสนเทศทางการพยาบาล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต
- ตอนที่ 4 การใช้แหล่งสารสนเทศทางการพยาบาล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต
- ตอนที่ 5 ปัญหาการใช้สารสนเทศทางการพยาบาล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต
- ตอนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

แบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนด IOC มากกว่า 0.5 ได้ข้อกำหนดที่ผ่านเกณฑ์กำหนดทั้งสิ้น 69 ข้อ จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลจันทบุรีเบงกา กรรรมแพทย์ทหารอากาศ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2554 ถึง 14 กุมภาพันธ์ 2554 จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 360 ชุด เริ่มตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 ถึง 21 มีนาคม 2554 ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 327 ชุด นำมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้จำนวน 315 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศและปัญหาการใช้สารสนเทศ และเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศและปัญหาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและแผนกที่ปฏิบัติงานโดยใช้ F-test และใช้วิธีของดันแคน (Duncan) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพื่อการทดสอบเป็นรายคู่

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พยาบาลวิชาชีพมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 6-10 ปีมากที่สุด รองลงมาคือ 1-5 ปี 11-15 ปี และมากกว่า 15 ปี ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในแต่ละแผนกในสัดส่วนที่เท่ากัน

2. วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ

พยาบาลวิชาชีพมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ รองลงมาคือ เพื่อการค้นคว้าวิจัยและเพื่อการปฏิบัติงาน

3. การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

พยาบาลวิชาชีพมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละประเภท พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่พยาบาลวิชาชีพใช้ในระดั้มาก คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศน์ ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พยาบาลวิชาชีพใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ตำราทางวิชาการทางการพยาบาล ตำราวิชาการทางการแพทย์ และพจนานุกรม ตามลำดับ สื่อโสตทัศน์ที่มีการใช้มากที่สุด คือ วีดิทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้ปานกลาง คือ วีซีดีและดีวีดี

4. การใช้แหล่งสารสนเทศ พยาบาลวิชาชีพมีการใช้แหล่งสารสนเทศทุกแหล่งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเภท พบว่า แหล่งสารสนเทศที่มีการใช้ในระดับมาก คือ เหตุการณ์และสถานที่ ส่วนแหล่งสารสนเทศอื่น มีการใช้อยู่ในระดับปานกลางซึ่งแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ลำดับแรก คือ บุคคลและห้องสมุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พยาบาลวิชาชีพใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นเหตุการณ์และสถานที่ในระดับมาก 2 ลำดับแรก คือ การจัดประชุมวิชาการที่หน่วยงานทางการพยาบาลจัดขึ้น และกิจกรรมการจัดการความรู้ของแผนกหรือของโรงพยาบาล รองลงมาคือ บุคคล ได้แก่ พยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเดียวกัน ผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วย และแพทย์สังกัดโรงพยาบาลเดียวกัน และห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยและห้องสมุดโรงพยาบาลที่สังกัด

5. ปัญหาการใช้สารสนเทศ พยาบาลวิชาชีพมีปัญหาการใช้สารสนเทศทางการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศทุกด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ และด้านลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ปัญหาที่มาจากลักษณะเฉพาะบุคคล ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นหาสารสนเทศ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ และปัญหาด้านสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ ผู้ให้บริการไม่มีความรู้ทางการพยาบาลจึงไม่เข้าใจคำถามหรือคำศัพท์เฉพาะ และการไม่สนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาสารสนเทศกลุ่มการพยาบาล

6. การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและแผนกที่ปฏิบัติงาน สรุปผลได้ดังนี้

6.1 การเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยรวม รายประเภท และรายข้อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

6.2 การเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมและแต่ละแหล่งไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี ใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์อื่นมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 6-10 ปี พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 1-5 ปี ใช้แหล่งสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 6-10 ปี และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 1-5 ปี และมากกว่า 15 ปี ใช้แหล่งอินเทอร์เน็ตที่เป็น RSS มากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 6-10 ปี

6.3 การเปรียบเทียบปัญหาในการใช้สารสนเทศจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีปัญหาในการใช้สารสนเทศโดยรวม รายด้าน และรายข้อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

6.4 การเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมแต่ละแหล่งและรายข้อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 4

6.5 การเปรียบเทียบการใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศจำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยรวม รายประเภท และรายข้อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 5

6.6 การเปรียบเทียบปัญหาการใช้สารสนเทศจำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่สังกัดแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาในการใช้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 6 โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรมมีปัญหาในด้านลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ คือ ไม่มีสารสนเทศเฉพาะด้านการพยาบาลมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกสูติศาสตร์เวชกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พยาบาลวิชาชีพมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ รองลงมา คือ เพื่อการค้นคว้าวิจัยและการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ และเวกวูและโอชินามะ (Nwagwiu; & Oshiname. 2009) ที่ศึกษาความต้องการและพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศของพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยคอลเลจ ประเทศไนจีเรีย พบว่าพยาบาลมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความรู้มากที่สุด งานวิจัยของสุภาพรณ สรรพพิทยากุล (2543) ที่ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศด้านการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าพยาบาลมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองเช่นกัน รวมทั้งงานวิจัยของเวกแฮม (Wakeham. 1992) แกรนด์ (Grand. 1997) และโสภี อุณรุท (2546) ที่พบว่าพยาบาลมีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานในการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วย

พยาบาลส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ และเพื่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ให้บริการพยาบาลแก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการพัฒนาความรู้ ทักษะและสติปัญญาเพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่เฉพาะด้านของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพที่ต้องติดตามและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ตามหลักวิชาชีพเพียงพอสำหรับการให้บริการพยาบาลและช่วยเหลือดูแลผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบริการพยาบาล มีการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ระหว่างสมาชิกและสังคมเพื่อร่วมกันสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย. 2545: 71-73) ในปัจจุบันวิทยาการความรู้ใหม่ ๆ ทางกายภาพและพยาบาลมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว พยาบาลจึงจำเป็นต้องติดตามความรู้ด้านการพยาบาลและทางการแพทย์อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของโรคที่เกิดขึ้นใหม่ วิธีการรักษาและวิธีการพยาบาลผู้ป่วย เทคโนโลยีทางการแพทย์ต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบำบัดทางการแพทย์ ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวงการสาธารณสุขทั้งในประเทศและต่างประเทศ พยาบาลจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของวิทยาการต่าง ๆ ต้องศึกษาค้นคว้าวิทยาการความรู้ที่ทันสมัยเพื่อตอบปัญหาหรือข้อสงสัยของตนเอง และช่วยให้เข้าใจความรู้ที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น กอปรกับพยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตผู้ป่วย ดังนั้นการใช้สารสนเทศที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะหากปฏิบัติงานผิดพลาดอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้

นอกจากนี้วัตถุประสงค์รองลงมาในการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ คือ เพื่อการค้นคว้าวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยเป็นบทบาทและหน้าที่หนึ่งของพยาบาลวิชาชีพเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล (สิริรัตน์ ฉัตรชัยสุชา; พรานทิพย์ อุจรัตน์; และ ธีรสุรางค์ บุญจันทร์. 2549: 8) รวมทั้งเป็นพันธกิจของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมที่กำหนดให้พยาบาลผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับสากลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบริการสุขภาพที่จัดให้แก่ผู้ป่วย (กรมแพทย์ทหารบก. กองวิทยาการ. 2542: 2) ซึ่งผลงานวิจัยของพยาบาลจะช่วยในการสนับสนุนข้อวินิจฉัยทางการแพทย์และพยาบาล สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานทางการแพทย์ และเป็นนวัตกรรมหรือวิทยาการที่ช่วยในการตัดสินใจและการวินิจฉัยโรคและอาการผู้ป่วยได้ถูกต้องและเหมาะสม

2. พยาบาลวิชาชีพมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนในระดับมาก และใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ ริชัย (2544) สุภาพรณ สรรพพิทยากุล (2543) โสภกา อุณรุท (2546) จัส (Just. 2008) และคอกคิลล์ (Cogdill. 2003) ที่พบว่าพยาบาลใช้สารสนเทศในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นหนังสือและตำราวิชาการมากที่สุด

พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่สำคัญที่ครอบคลุมหลายสาขาตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาล (2553: ออนไลน์) เช่น การพยาบาลมารดาและทารก การผดุงครรภ์ การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การพยาบาลจิตเวช การพยาบาลอนามัยชุมชน และการรักษาเบื้องต้น ในการปฏิบัติงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ ซึ่งพยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ (รัตนาทองสวัสดิ์. 2541: 4) ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ตำราวิชาการทางการพยาบาล ตำราทางวิชาการทางการแพทย์ และพจนานุกรมที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมเช่นเดียวกับห้องสมุดโดยทั่วไปที่มีบริการทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ เพราะสามารถหยิบจับใช้งานได้สะดวก การจัดหากระทำได้ง่ายเนื่องจากมีจำหน่ายในท้องตลาดหรือจ่ายแจกตามหน่วยงานต่าง ๆ และสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ยังคงแพร่หลายใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ตำราวิชาการทางการแพทย์ และพจนานุกรมที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์และการแพทย์จัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ สามารถใช้เป็นคู่มือหรือเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงานได้ และจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมทุกแห่ง ในทุกแผนกมีมุมหนังสือให้บริการแก่พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกนั้น ๆ สิ่งพิมพ์ที่ให้บริการส่วนใหญ่ประกอบด้วยตำราพื้นฐานทางการพยาบาล วารสารทางการแพทย์ บันทึกรายงานทางการแพทย์ และหนังสืออ้างอิงทางการแพทย์ต่าง ๆ เช่น พจนานุกรมแพทยศาสตร์ พจนานุกรมยา คู่มือการพยาบาล เป็นต้น จึงเป็นสิ่งพิมพ์หรือทรัพยากรสารสนเทศที่พยาบาลสามารถค้นคว้า อ้างอิงและใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก

ส่วนสื่อโสตทัศนในรูปแบบวีดิทัศน์ซึ่งพบว่าพยาบาลวิชาชีพใช้อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจาก วีดิทัศน์สามารถนำเสนอเนื้อหาสาระเพื่อการปฏิบัติงานพยาบาลในหลายเรื่อง เช่น การทำคลอด การตรวจร่างกาย การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย เป็นต้น สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพและเสียง ทำให้พยาบาลวิชาชีพเรียนรู้และเข้าใจในวิธีปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น จากการสำรวจในแต่ละแผนกของโรงพยาบาลพบว่ายังมีวีดิทัศน์ให้บริการอยู่จำนวนหนึ่งเนื่องจากยังไม่ได้นำไปแปลงหรือบันทึกในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ได้แก่ วีซีดีและดีวีดีที่ใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาทดแทนวีดิทัศน์มีน้อยมาก จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวีซีดี และดีวีดีในระดับปานกลาง

3. พยาบาลวิชาชีพมีการใช้แหล่งสารสนเทศทุกแหล่งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแหล่งพบว่า แหล่งสารสนเทศที่เป็นเหตุการณ์และสถานที่มีการใช้สูงสุด รองลงมาได้แก่ แหล่งสารสนเทศบุคคล และห้องสมุด

แหล่งสารสนเทศที่เป็นเหตุการณ์ ซึ่งได้แก่ การจัดประชุมวิชาการที่หน่วยงานทางการพยาบาลจัดขึ้น และกิจกรรมการจัดการความรู้ของแผนกหรือของโรงพยาบาล ซึ่งพยาบาลมีการใช้สูงกว่าแหล่งสารสนเทศอื่น เนื่องจากการประชุมวิชาการและกิจกรรมการจัดการความรู้ทำให้พยาบาลวิชาชีพได้รับสารสนเทศที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน สามารถติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางวิชาชีพ ตลอดจนได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเพื่อนในวิชาชีพเดียวกัน พยาบาลวิชาชีพมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะผู้บริหารโรงพยาบาลทุกแห่งมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้พยาบาลในสังกัดได้พัฒนาความรู้โดยกำหนดให้มีกิจกรรมการจัดการความรู้ของแต่ละแผนกและให้พยาบาลทุกคนเข้าร่วมทุกสัปดาห์ กิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งการจัดเวทีวิชาการที่ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งในระดับภายในแผนกและระหว่างแผนกของแต่ละโรงพยาบาล และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างโรงพยาบาลที่สังกัดกระทรวงกลาโหม ผู้บริหารโรงพยาบาลได้สนับสนุนให้

พยาบาลได้เข้าร่วมการประชุมวิชาการ การอบรมและสัมมนาต่าง ๆ ที่หน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุข และหน่วยงานทางการพยาบาลจัดขึ้นทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศอย่างน้อยปีละ 3-4 ครั้ง เช่น การประชุมการพยาบาลแห่งชาติของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย การประชุมวิชาการ ของสภาการพยาบาล และการประชุมวิชาการของสมาคมพยาบาลสี่เหล่า เวทีวิชาการสำหรับเสนอผลงานวิจัยของแต่ละโรงพยาบาล เป็นต้น อีกทั้งสภาการพยาบาลกำหนดการให้คะแนนสะสมของการเข้าร่วมการประชุมหรือการสัมมนาในแต่ละครั้งเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพวิชาชีพทางการพยาบาล ทำให้พยาบาลวิชาชีพมีโอกาสและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมการประชุมและกิจกรรมการจัดการความรู้

แหล่งสารสนเทศที่พยาบาลวิชาชีพใช้รองลงมา คือ แหล่งสารสนเทศบุคคล ซึ่งได้แก่พยาบาลและแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกาพรรณ สรรณพิทยากุล (2543) ที่พบว่าพยาบาลใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานหรือเพื่อนร่วมวิชาชีพในสถาบันเดียวกันในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเวกแฮม (Wakeham, 1992) ที่พบว่าพยาบาลในสหราชอาณาจักร ใช้แหล่งสารสนเทศที่มาจากเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมชั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของคอกดิลล์ (Cogdill, 2003) ที่พบว่าพยาบาลเวชปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลโดยการปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการพยาบาลของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมใช้ระบบพี่เลี้ยง โดยทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยพยาบาลพี่เลี้ยง 1 คนต่อสมาชิกในกลุ่ม 3-4 คน ทำให้การปฏิบัติงานต้องปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ และ คิดแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้และแบ่งปันสารสนเทศร่วมกัน และในการปฏิบัติงานการพยาบาลต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งเพื่อนร่วมอาชีพ แพทย์ บุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ได้รับสารสนเทศที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ที่พยาบาลวิชาชีพได้เข้าร่วมประชุม อบรม หรือการสัมมนาต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองกับพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลอื่น วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องการความรู้ทักษะ และประสบการณ์ซึ่งแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลสามารถถ่ายทอดได้ดีกว่าแหล่งสารสนเทศอื่น อีกทั้งผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า พยาบาลวิชาชีพใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลที่เป็นผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วยด้วย เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลขั้นต้นจึงต้องมีการซักถามประวัติการเจ็บป่วยและข้อมูลพื้นฐานของผู้ป่วยและนำมาใช้ในการประกอบการวินิจฉัยและวางแผนการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2553: ออนไลน์) ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยเหล่านี้อาจได้มาจากการสอบถามจากผู้ป่วยและครอบครัว

การใช้สารสนเทศประเภทห้องสมุด พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีการใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญรัตน์ ธิชัย (2544) เวกแฮม (Wakeham, 1992) จัส (Just, 2008) และเวกวูและโอชินามะ (Nwagwiu: & Oshiname, 2009) ซึ่งพบว่าพยาบาลใช้แหล่งสารสนเทศห้องสมุดมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแตกต่างกัน โดยงานวิจัยของธัญญรัตน์ ธิชัย (2544) ศึกษากลุ่มอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศนั้นอาจเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศแตกต่างกันกับประเทศไทยในเรื่องทรัพยากรและการบริการสารสนเทศของห้องสมุดซึ่งมีความพร้อมมากกว่าประเทศไทย รวมทั้งพยาบาลในต่างประเทศมีทักษะการรู้สารสนเทศในการเลือกใช้ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งที่มีบริการและทรัพยากรสารสนเทศได้ครบถ้วนมากกว่าแหล่งอื่น

4. พยาบาลวิชาชีพมีปัญหาการใช้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่ง 3 ลำดับแรก คือ ปัญหาที่มาจากลักษณะเฉพาะบุคคล ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกาพรรณ สรรณพิทยากุล (2543) ที่พบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นสารสนเทศ และงานวิจัยของเวกวูและโอชินามะ (Nwagwiu: & Oshiname, 2009) ที่พบว่าควรมีการเสริมสร้างความรู้ทางคอมพิวเตอร์แก่พยาบาลเพื่อช่วยให้การค้นหาข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาสูงสุดในการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ คือ ลักษณะเฉพาะบุคคลในเรื่องความไม่ชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสารสนเทศปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะเว็บไซต์และ

ฐานข้อมูลออนไลน์ การสืบค้นสารสนเทศดังกล่าวจำเป็นต้องมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ห้องสมุดโรงพยาบาลส่วนใหญ่ไม่มีการจัดอบรมการสืบค้นสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตและข้อจำกัดในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกด้านคอมพิวเตอร์ เช่น จำนวนคอมพิวเตอร์ที่ไม่เพียงพอต่อบุคลากร ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรและค่อนข้างช้า เป็นต้น จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว

ปัญหาที่รองลงมาจากลักษณะเฉพาะบุคคล คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจในเรื่องค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดโรงพยาบาลบอกรับฐานข้อมูลไม่ตรงหรือไม่เพียงพอกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพจึงต้องแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งอื่น ได้แก่ แหล่งสารสนเทศเชิงพาณิชย์ หรือห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสืบค้นข้อมูลในฐานะของบุคลากรภายนอกหรือไม่ใช่สมาชิกของห้องสมุด

ปัญหาด้านสังคมและความสำคัญระหว่างบุคคลในประเด็นที่ผู้ให้บริการสารสนเทศไม่มีความรู้ทางการพยาบาลจึงไม่เข้าใจคำถามและคำศัพท์เฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดโรงพยาบาลเป็นห้องสมุดเฉพาะ ที่ให้บริการสารสนเทศเฉพาะวิชาแพทย์และการพยาบาล ส่วนผู้ให้บริการ คือ บรรณารักษ์ซึ่งขาดความรู้ทางการแพทย์และการพยาบาลจึงไม่เข้าใจคำถามหรือคำศัพท์เฉพาะสาขาวิชา ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารหรือไม่เข้าใจคำถาม ก่อให้ความเบื่อบ่อยไม่ยอมใช้บริการเพราะไม่ได้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการหรืออาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพยาบาลกับบรรณารักษ์

5. การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและแผนกที่ปฏิบัติงาน

5.1 พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานและแผนกที่ปฏิบัติงานต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยรวม รายประเภท และรายข้อ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา แสนวา (2542) ที่พบว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติการพยาบาลเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางตั้งแต่การดูแลผู้ป่วยรายบุคคล การบริหารจัดการด้านสุขภาพและการแก้ปัญหาสุขภาพทุกระดับที่มีความซับซ้อนโดยเฉพาะงานสาธารณสุขและงานอนามัยชุมชน พยาบาลทุกคนจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงในการสูญเสียชีวิตตลอดจนลดความรุนแรงของโรค นอกจากนี้โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมมีนโยบายให้พยาบาลผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อนำประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ แต่เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศของแต่ละโรงพยาบาลคล้ายคลึงกัน คือ การให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงพยาบาลที่มีรูปแบบทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการค่อนข้างจำกัดหรือให้บริการสื่อสิ่งพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งการมีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลค่อนข้างน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของพยาบาล จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานครมีการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

5.2 พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการใช้แหล่งสารสนเทศทุกแหล่งโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการใช้แหล่งสารสนเทศแตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ ซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

การใช้แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์อื่น เช่น นักกายภาพบำบัด เภสัชกร รังสีวิทยา เป็นต้น โดยพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปีมีการใช้แหล่งสารสนเทศบุคคลที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์อื่นมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 6-10 ปี ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานนานกว่า จะมีความคุ้นเคยกับบุคลากรทางการแพทย์อื่นมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า

ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตในรูปแบบ RSS พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานในช่วง 1-5 ปี และมากกว่า 15 ปี มีการใช้สารสนเทศที่เป็นแหล่งอินเทอร์เน็ตในรูปแบบ RSS มากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานช่วง 6-10 ปี ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพรุ่นใหม่มักจะสนใจติดตามใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ

แลกเปลี่ยนความรู้โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากกว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานนานกว่าที่มักจะไม่สนใจในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศจึงอาจมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางด้านนี้น้อยกว่า

5.3 พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานและปฏิบัติงานในแผนกต่างกัันมีปัญหาในการใช้สารสนเทศ โดยรวมรายด้าน และรายข้อ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของงานพยาบาลเป็นงานประจำ ซึ่งในแต่ละวันจะมีการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน เช่น ในเวรเข้ามีการทำแผล การจำหน่ายผู้ป่วย การรับส่งผู้ป่วย เป็นต้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศแบบเดียวกันจึงทำให้ไม่มีความแตกต่างด้านปัญหาในการใช้สารสนเทศ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกที่ต่างกันมีปัญหการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน ในด้านลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศที่ไม่มีสารสนเทศเฉพาะด้านการพยาบาลโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากสารสนเทศทางการพยาบาลเป็นสารสนเทศเฉพาะทาง ซึ่งอาจไม่พบในห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศทั่วไป ประกอบกับแหล่งสารสนเทศภายในโรงพยาบาล ซึ่งได้แก่ ห้องสมุดโรงพยาบาลและมุมหนังสือประจำแผนกมีขนาดเล็กอีกทั้งไม่สามารถขยายพื้นที่ในการให้บริการได้ เนื้อหาสารสนเทศที่มีไม่ทันสมัยและมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทางพยาบาลเพื่อให้บริการ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านห้องสมุดสำหรับให้บริการสารสนเทศกับพยาบาลวิชาชีพ จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นสาเหตุที่ทำให้ห้องสมุดและมุมหนังสือของแต่ละแผนกของโรงพยาบาลไม่สามารถจัดหาสารสนเทศได้ครอบคลุมและตรงกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพได้ในทุกเรื่อง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม

1.1 ควรพิจารณาจัดทำตำรา หนังสือ และฐานข้อมูลทางการพยาบาลและการแพทย์ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของพยาบาลวิชาชีพ ทำให้ได้รับสารสนเทศที่ทันสมัยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรจัดอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นสารสนเทศในลักษณะต่างๆ เช่น วิธีการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ การสืบค้นสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.3 ควรขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต และจัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมในทุกแผนกเพื่อให้พยาบาลได้ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตอื่น ๆ ตลอดจนเป็นการกระตุ้นการใช้สารสนเทศออนไลน์และฝึกทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์แก่พยาบาล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของบุคลากรทางการแพทย์และสุขภาพ เพื่อให้ทราบองค์ความรู้สำหรับการปรับปรุงคุณภาพและการใช้บริการสารสนเทศทางการแพทย์และพยาบาลให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมแพทย์ทหารบก. กองวิทยาการ. (2542). **คู่มือปฏิบัติงานสำหรับนายทหารใหม่เหล่าแพทย์**. กรุงเทพฯ: กองฯ.
- กฤษณา แสนวา. (2542). **การใช้สารสนเทศทางการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลมหาสารคาม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพันธ์ เขจรันท์. (2542). **การจัดการการผลิตและการดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธัญญรัตน์ ธิชัย. (2544, มกราคม-มิถุนายน). ความต้องการและการใช้สารสนเทศของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. **วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน**. 7(1): 19-32.
- พาริตา อิบราฮิม. (2541). **นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล**. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตนา ทองสวัสดิ์. (2541). **วิชาชีพการพยาบาล: ประเด็นและแนวโน้ม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. เชียงใหม่: ชนบรรณการ.
- วีณา จีระแพทย์. (2544). **สารสนเทศทางการพยาบาลและทางสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สภาการพยาบาล. (2553). **ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพ**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.tnc.or.th/knowledge/know07.html>
- สุภาพรณ สรรพพิทยากุล. (2543). **การใช้สารนิเทศด้านการพยาบาลของพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริรัตน์ ฉัตรชัยสุชา: ปรางทิพย์ อุจรัตน์: และ ณัฐสุรางค์ บุญจันทร์. (2549). **ทักษะพื้นฐานทางการพยาบาล**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการพยาบาลรากฐาน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โสภี อนุรุต. (2546). **การใช้สารสนเทศของพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย. (2545). **จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล**. นนทบุรี: โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.
- Cogdill, K. W. (2003). The Information Needs and Information Seeking in Primary Care: A Study of Nurse Practitioners. **Journal of Medical Library Association**. 91(2): 203-215.
- Grand, B. (1997). **An Investigation of the Information Seeking Behavior of Nurses in Botswana**. Dissertation Ph.D. (Information Science). Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh. Retrieved March 10, 2011, from <http://search.proquest.com/docview/304402300?accountid=44800>
- Just, P. W. (2008). **Information Needs and Uses of Thai Nurses: A National Sample Survey**. Dissertation Ph.D. (Nursing). Chapel Hill, NC: University of North Carolina at Chapel Hill.

-
- Krejcie, R. V.: & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Journal of Educational and Psychological Measurement.** 3: 607-610.
- Nwagwu, W. E.: & Oshiname, R. (2009, April 1). Information Needs and Seeking Behaviour of Nurses at the University College Hospital, Ibadan, Nigeria. **African Journal of Library, Archives and Information Science.** 19(1). Retrieved November 17, 2010, from <http://www.highbeam.com/doc/1G1-203230558.html>
- Wakeham, M. (1992). The Information Seeking Behavior of Nurses in the UK. **Information Service and Use.** 12(2): 131-140.